

Indsatsen for en røgfri generation 2030

Dagligvarehandlens forslag til at bekæmpe rygning blandt unge

PROBLEMET

Antallet af unge rygere er steget. Den Nationale Sundhedsprofil 2017 viser, at 15,6 pct. af unge mellem 16-24 år ryger dagligt, hvilket er en stigning i forhold til 2013, hvor tallet var 14 pct. for samme aldersgruppe¹. Tobaksrygning er skadeligt, og der bør derfor særligt være fokus på at bekæmpe rygning blandt unge, navnlig børn og unge under 18 år.

Regeringen/Folketinget har sat som mål, at der i 2030 skal være en røgfri generation. Hvis det mål skal nås, kræver det, at alle relevante aktører, lige fra producenter, forhandlere, sundhedsmyndigheder, foreninger, organisationer, uddannelsesinstitutioner og forældre arbejder sammen.

Dagligvarehandlen er parat til at løfte sin del af ansvaret. Dagligvarehandlen er ikke årsagen til, at unge begynder at ryge, men vi har et medansvar for at bekæmpe rygning blandt unge ved at sikre, at salgsaldersgrænsen overholdes. Det gør vi bl.a. ved at håndhæve af salgsaldersgrænsen, uddanne medarbejdere og ved at gennemføre ID-kampagner.

Det er dog afgørende at bringe de øvrige aktører på banen, hvis rygning blandt unge skal bekæmpes, navnlig forældrene og de unge selv.

Der er mange forskellige årsager til, at unge begynder at ryge. Forældres rygning, venners rygning, idolpåvirkning og sociale relationer kan påvirke unge til at begynde at ryge.

Er der en kultur for rygning i klassen eller i vennegruppen, vil den unge være tilbøjelig til at ryge, og undersøgelser har påvist, at rygning kan være et socialt bindeled for unge, der vil knytte fællesskaber.

Derfor er det også vigtigt at sætte fokus på den nødvendige kulturændring, som der er påkrævet, hvis vi skal komme problemet med rygning til livs. Rygning er en mangefacetteret problemstilling, der kræver en bred og koordineret indsats.

Tiltag mod rygning skal også tage højde for den illegale handel og grænsehandlen. Erfaringer fra andre lande viser, at initiativer, der f.eks. indebærer et stort "prishop" på tobaksvarer, vil medføre en stigning i den illegale handel med tobaksvarer og i grænsehandlen. Derfor bør eventuelle prisstigninger og øvrige begrænsninger på salget af tobaksvarer have disse to faktorer in mente.

¹ <http://www.danskernessundhed.dk/>

DAGLIGVAREHANDLENS FORSLAG

Dagligvarehandlen i Danmark anerkender rygning som en alvorlig samfundsudfordring og et af de største sundhedsmæssige problemer, som dagligvarehandlen vil bidrage til at bekæmpe sammen med andre relevante aktører.

På den baggrund er dagligvarehandlen gået sammen for at give fælles forslag til en styrkelse af indsatsen mod rygning på følgende områder:

1. Købsforbud for unge under 18 år

Det eksisterende salgsforbud for tobak til unge bør suppleres af et købsforbud, idet det vil ligestille sælger og køber i tobakskøbssituationen, hvilket kan have en konkret, præventiv effekt.

Et købsforbud skal understøtte den kulturændring, der er nødvendig for at bekæmpe rygning blandt unge.

2. Udbredelse af legitimationskortet og videreudvikling af Smart ID

Dagligvarehandlens væsentligste ansvar er at håndhæve salgsaldersgrænserne, men dette vanskeliggøres, fordi der ikke er et gratis ID-kort med billede, der benyttes bredt af unge. Legitimationskortet, som du kan ansøge om, når du fylder 15 år, skal fremmes, og det skal både efterspørges og fremvises ved køb af tobaksvarer. Det bør dertil overvejes at gøre legitimationskortet gratis og nemmere at ansøge om.

Alternativt bør man overveje at videreudvikle og understøtte app'en "Smart ID", så unge kan identificere sig ved hjælp af denne.

3. ID-kampagne

Det anbefales, at det bliver muligt at lave kampagner på tværs af branchen, så alle salgssteder f.eks. kan lave en kampagneuge om året, hvor der sættes fokus på ID-kontrol, uden at indsatsen kategoriseres som "samordnet praksis". Der bør derfor ses på fortolkningen af konkurrencereglerne.

4. Rygeforbud på erhvervsskoler

Erhvervsskoler og øvrige ungdomsuddannelser, hvor unge under 18 år udgør en ikke-uvæsentlig andel af de studerende, bør være fri for rygning. Rygeforbud er allerede gældende på gymnasierne.

5. Større viden om hvad der får unge til at ryge, og hvad der virker

Der er brug for at tilvejebringe større viden om hvad, der får unge til at begynde at ryge og hvilke tiltag, der virker. Det er nødvendigt, hvis den ønskede effekt skal opnås, men også for at undgå initiativer, som kan være økonomisk byrdefulde uden at have nogen effekt.

6. Indeksering af tobaksvarer

Prisen har betydning for forbruget af cigaretter. En indeksering af tobaksvarer, dvs. løbende, faste afgiftsforhøjelser, vil være et middel til at bekæmpe rygning, særligt blandt unge, der er prisfølsomme forbrugere. Det vil ligeledes modvirke udhuling af det eksisterende afgiftsniveau. Det anbefales, at kraftige prisforøgelser, såkaldte "prishop", undgås, da dette leder til kraftigt forøgelse af grænsehandlen samt den illegale handel.

8. Alderskontrol via betalingskort

Udstedere samt udbydere af betalingskort og elektroniske betalingsmidler bør opfordres til at lægge oplysninger om kortholderens/betalerens fødselsdato i betalingsmidlet, og på sigt bør man overveje at indtænke digitale betalingsordninger.

Køb med betalingsmidlet vil dermed kunne give en umiddelbar indikation på, om betalerens alder modsvarer aldersgrænsen på den pågældende vare, som kunden er ved at betale for.

9. Negativ licensordning - baseret på proces

En licensordning, der automatisk tildeles det enkelte forretningssted og som finansieres af tobaksindustrien, kan bidrage til at sætte fokus på håndhævelsen af salgsaldersgrænser.

Det er branchens anbefaling, at en sådan licens baseres på forretningssted (ikke på hele kæden), og at der sanktioneres på baggrund af proces – og ikke ved et enkelt salg til en mindreårig.

Med proces menes, at forretningen skal måles på, hvorvidt der foretages den rette uddannelse og indkøring af medarbejdere, og om forretningen har den lovpligtige skiltning om salgsaldersgrænserne og ID-kontrol. Sanktionen vil være, at et salgssted vil kunne blive frataget sin licens i en periode, hvis der sker gentagne overtrædelser.

En licensordning kan kobles på det fremtidige sporbarhedssystem for tobak, og det bør overvejes, om man kan kopiere systemet fra området for håndkøbsmedicin og spil.

10) Udstillingsforbud med metodefrihed

Flere dagligvarekæder har valgt at skjule deres tobaksvarer. Erfaringen er, at det mindsker salget af cigaretter i disse butikker, men også at salget flytter til butikker og kiosker hvor cigaretterne fortsat er synlige. For at få den største effekt af de gode initiativer anbefales det, at der udstedes et generelt udstillingsforbud ved lov for tobaksvarer, som det bl.a. kendes fra Storbritannien. Det er dog helt

afgørende, at butikkerne får metodefrihed. Udstillingsforbuddets metodefrihed vil sikre, at der tages hensyn til den enkelte butiksindretning, og samtidig stille alle aktører lige.

Undertegnede organisationer/virksomheder er enige om ovenstående forslag. Enkelte organisationer/virksomheder har derudover mere vidtgående forslag.

Dansk Erhverv

DSK – De Samvirkende Købmænd

Salling Group

COOP Danmark

ALDI

Lidl